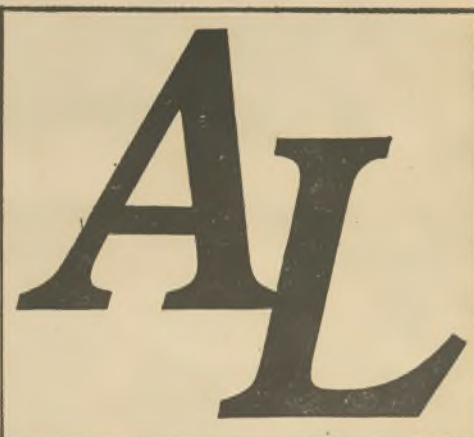


Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).



GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 9. APRIL 1973 • POSTFACH 3, 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 14. • PREIS S. FR. 1.00.

Odstoupí Willy Brandt?

Senzace trvala 24. hodin. Německý spolkový kancléř W. Brandt podle ní prohlásil, že bude resignovat na své funkce, jestliže na sjezdu strany, který se bude konat v polovině dubna, prosadí radikální mladí socialisté — Jusos — svůj kurs. Den po té místo předseda SPD a vůdce parlamentní frakce H. Wehner Brandtovo prohlášení upřesnil: kancléř tím chtěl říci, že sjezd strany nemůže jít dál než šel volební program, s nímž němečtí sociální demokraté před několika měsíci získali důvěru voličů. Brandt při tom připomněl, že Godesberský program strany neměl být revidován, ale že je dostatečnou základnou pro další politiku strany.

Bezprostřední příčinou vzrušených dohadů byl sjezd mladých socialistů, který se koná vždy měsíc před sjezdem strany a na němž zcela pravidelně zaznívají radikální hlasy, jak je ostatně u mládeže zcela přirozené. Je pravda, že se mezi Jusos vyskytují i značně extremistní skupiny, které se ve svých radikálních frázích velmi blíží názorům komunistů. Jim platí usnesení předsednictva strany, že pokud by nerespektovali Godesberský program, museli by se v dohledné době muset poohlédnout po jiném politickém domově. Člen předsednictva SPD, ministr E. Eppler, vytýčil linii mezi nimi a stranou velmi lapidárně: je ji přiznáno se k socialismu, který znamená víc demokracie na jedné straně a na druhé socialismus, který znamená omezení demokracie.

Bylo by nesprávné házet všechny mladé socialisty do jednoho pytle, jak se někdy dělá. V minulosti přispěla jejich angažovanost k řadě teoretických diskusí, které nejen oživily činnost strany, ale vyústily i v konkrétní politické závěry, které se staly součástí jejího programu: reforma hospodaření s půdou, reforma vzdělání a otázka spolurozhodování zaměstnanců v podnicích. Jejich aktivita přispěla loni v listopadu rozhodujícím způsobem k největšímu volebnímu vítězství SPD v její historii, které dalo také koalici sociálních demokratů se svo-

obodnými demokraty bezpečnou parlamentní většinu. Mladí socialisté se dnes nechtějí spokojit s kompromisním programem, který je výsledkem koaliční dohody obou stran, zejména v otázce omezení moci monopolů. Koaliční vládní pragmatismus, ke kterému je vedení strany donuceno — se snaží překonat požadavkem perspektivního programu strany na příští desetiletí. A přitom se samozřejmě některé jejich požadavky mohou dnes zdát skutečně radikální. Politici konservativci v NSR využívají těchto hlasů k pokusům diskreditovat důvěru, kterou SPD v německé veřejnosti má, vyvoláváním strašáka komunismu, který prý představuje nástup Junos. Při tom však mlčky přecházejí skutečností, že podobné radikální hlasy se ozývají i z řad mládeže druhých stran, jak koaliční FDP, tak opoziční SDU-CSU; program mládeže této strany v otázce hospodaření s půdou je daleko radikálnější než program Jusos. "Konflikt" uvnitř SPD trvá již dlouhou řadu let a její protivníci mnohokrát bubnovali na poplach, který se ukázal jako planý, poněvadž sjezdy strany, na kterých došlo k ostrým diskusím, neskončily nikdy přijetím radikálních stanovisek, ale ani programem, který by jen konservoval daný stav. Vyústily vždy v zdravý kompromis — znamenající kroky vpřed. Tak tomu bude nesporně i letos a pokřik o Brandtově hrozbě demisi není nic jiného než výrazem přání jeho odpůrců. Na konfrontaci názorů uvnitř SPD si vydělal několik Kčs i komentátor čs. rozhlasu J. Černý. Podle něho vedení SPD nebude moci trvale řešit tlak mladých socialistů na uskutečňování opravdu socialistických reforem administrativními metodami, jak se o to dosud pokouší, a konflikt uvnitř strany je prý výrazem nesouhlasu masy členstva s oportunistickou politikou vedení SPD. Dalo by se na jeho adresu říct, aby nemluvil o provazu v domě oběšencově. Kdyby si KSČ dovolila takovou vnitřní diskuzi — jako SPD, rozpadla by se dříve než by se sešli delegáti sjezdu.

O politice USA ve světě

Politická situace ve světě je dnes jistě velmi komplikovaná. Většina národů si sice uvědomila, že k trvalému mírovému spoluzití není jiné cesty, než cesta kompromisu, malá část jich si však ještě dnes velmi pravděpodobně myslí, že je možno těžit ze situace ve svůj prospěch. A jsme rádi, že Spojené státy k této skupině nepatří, a že naopak hlavně ve dvou posledních letech dokázaly, jak jim na zachování míru ve světě záleží.

Není žádných pochyb o tom, že jediná cesta k porozumění mezi národy, kterým záleží na tom, aby byl ve světě klid, je cesta dialogu mezi nimi, i když to někdy není cesta ani dost málo snadná ani pohodlná. A to právě dokázaly Spojené státy, ať se již jedná o cestu přes. Nixona do Moskvy nebo o návštěvu Rudé Číny. Zde opravdu je, nebo bylo, to právě ohnisko nebezpečí.

Amerika se zasloužila o zmírnění napětí ve světě dnes hlavně tím, že je ochotna pomoci druhé straně, ať se jedná o Sovětský svaz nebo Rudou Čínu, na všech úsecích jejich nedostatků buď technických, nebo hospodářských. Dokázala, že nemá úmysl, ze kterých byla dříve obviňována. Výsledek toho je, že druhá strana se ne-

cítí ohrožena jako před tím, jinými slovy, existuje nyní reálná příležitost k uklidnění a v budoucnu snad může vést i k opravdovému míru ve světě.

Nechceme tím sice, říci, že cesta k tomu bude snadná, zdůrazňujeme však, že Amerika na tomto poli dorozumění nastoupila cestu — v rámci světového dění opravdu historickou. A že tato politika navázání dialogu s dřívějším nepřítelem má již i první pozitivní výsledky, toho je dokladem likvidace neúnosného konfliktu v Asii, k čemuž přispěli také jak Sov. svaz, tak i Rudá Čína. A to je právě to, co nazýváme reálnou nadějí pro budoucnost.

Spojené státy kladou značný důraz na to, aby hlavně o zahraniční politice byl informován pokud možno co nejširší okruh občanstva, a z toho důvodu byla na čtvrtek 29. března t. r. svolána zahraničním ministrem W. Rogersem konference vydavatelů a redaktorů časopisů z celé Ameriky. Konala se ve Washingtonu na ministerstvu zahraničí, zúčastnilo se jí stovky zástupců novin skoro ze všech koutů Spojených států. Byla to konference opravdu pracovní.

Zahájena byla ráno a končila

v 5.45 odpoledne, kdy byla ministrem zahraničí Rogersem uspořádána pro účastníky recepce. Konferenci řídil Deputy Assistant Secretary of State, W. D. Blair, v dalším programu pak bylo jed-

(Pokrač. na str. 6)

Škatule se hejbají

Jak se zdá, s Prahou se brzy rozloučí soudruh Stěpan Vasiljevič Červoněnko, velvyslanec Sovětského svazu — který se tak "podivně" zapsal do naší historie. V sovětském diplomatickém sboru dochází ke značným a zajímavým přesunům. Současný velvyslanec v Paříži — Pjotr Abrasimov — byl odvolán do Moskvy, a právě na jeho místo — do metropole nad Seinou, má být přemístěn Červoněnko. Ještě zajímavější je však osoba nového sovětského velvyslance v Československu. Má jím být bývalý sovětský ministr zemědělství — čtyřiašedesátiletý Vladimir Mackevič. Mackevič byl odvolán z úřadu ministra ne úspěšného sovětského zemědělství minulý měsíc. Uvolnil místo člnu předsednictva sovětské komunistické strany — Poljanskému. Předtím přiznal Sověty že letos v důsledku sucha zaznamenaly největší neúrodu století. Mackevič jmenováním do Prahy obdržel klíčovou a citlivou diplomatickou pozici, která mu umožňuje zůstat členem ústředního výboru strany. Členy tohoto orgánu jsou totiž automaticky všichni sovětské velvyslanci v kom. zemích.

PROTI SIONISTŮM

Ve dnech od 10. do 16. března byla v Československu na návštěvě vysoká delegace Arabského socialistického svazu, vedená jeho tehdejší prvním sekretářem Sayedem Mareim, který promluvil také v pražském rozhlase o společném boji Arabského socialistického svazu a KSČ proti — jak řekl — témuž nepříteli, jímž je mezinárodní sionismus. Šefem delegace KSČ byl Vasil Bil'ak,

Důsledek nepraktiky?

Hladinu západoněmeckého politického života čerí tato událost: skupina takzvaných mladých sociálních demokratů ohlásila přestup do Německé komunistické strany. Jedná se o dvacet hesenských soudruhů, vedených učitelem fyziky, dvacetiosmi letým Rainerem Eckertem. Další deset se pro členství k NKD zatím nerozhodlo. Všichni tvořili ve straně buňku, která si říkala Stamokap — což je zkratka pro státně-monopolistický kapitalismus. Její přívrženci jsou silně zastoupeni především mezi hesenskými a hamburskými mladými sociálními demokraty. Rainer Eckert to

ve Frankfurtu nad Mohanem dotáhl dokonce na místopředsedu celé organizace. Teoreticky je ve Spolkové republice mladým socialistou každý zapsaný člen mladší 35 let, tedy asi dvě stě tisíc členů sociálně demokratické strany. Ale politicky činné jádro nemá ve skutečnosti více než deset tisíc příslušníků; mezi nimi je stamokapů, neboli socialistů se sklonem k rigorózním komunistickým představám o diktatuře strany, asi deset až patnáct procent. Pouhá čísla ale nejsou vždy spolehlivým měřítkem; hrstka fanatiků — jak dobře víme — dokáže vykonat víc, než apatická masa členské základny.

O ČESKOSLOVENSKU

Tajemník pro zemědělství

Z několika uvolněných míst — úmrtím funkcionářů — v ústřední hierarchii byl obsazen úřad tajemníka ÚV KSČ pro zemědělství a výživu. Stal se jím Jan Baryl, doposud vedoucí ekonomického oddělení ÚV. Jde — alespoň podle dřívějšího místa působení — o kádr Aloise Indry, který si tak buduje svou vnitrostraničskou pozici. Baryl (48 let) se narodil v Olomouci, ale dlouhou dobu pak působil v Gottwaldově (Zlín). Vystudoval ekonomického oddělení školy a od té doby — od roku 1956 — pracuje v Praze na ústředním sekretariátu strany.

Vývoz automobilů

V roce 1972 se zvýšil počet exportovaných čs. motorových vozidel. Podle údajů společnosti Motokov se do východních zemí vyvezlo 54.000 automobilů, což je o 11% více než rok předtím, na Západ pak 34.000 vozů, což je o 49% víc. Stoupl také vývoz pneumatik, především radiálních. Projevily o ně zájem některé velké západní automobilky. Především pro jejich nízkou vývozní cenu.

PREKVAPENÍ V PRAZE

Američtí senátoři, kteří v prosinci minulého roku navštívili Československo, byli do určité míry překvapeni přijetím v Praze. Přijal je prezident Svoboda, šéf strany Gustáv Husák i ministerský předseda Štrougal. Při této příležitosti dali všichni představitelé najevo, že mají zájem zlepšit vztahy ke Spojeným státům. Tento dojem posiluje i to, že americkým žurnalistům byli povoleny cesty do Československa. Koncem února se setkali v Praze při své cestě z Moskvy náměstek ministra zahraničních věcí Spojených států Armitage se svým československým kolegou. Obě strany vzpomínaly na výborné obchodní styky Československa s Amerikou v době před druhou světovou válkou i na tradici dobrých vztahů, na příklad na to, že prezident Masaryk podepsal prohlášení nezávislosti Československa v Pittsburghu.

Po pěti letech vnitropolitických problémů a masivní ideologické kampaně bude však návrat Prahy na mezinárodní parket přece jen trochu obtížný.

OPĚT PRAHA—BONN

V Karlových Varech se sešel ministr zahraničí Chňoupek se svým východoněmeckým kolegou Winzerem. Podle oficiálních zpráv jednání o otázkách společného zájmu, ale není těžké uhadnout, že hlavním námětem bylo nadcházející jednání mezi Prahou a Bonnem o normalizaci vzájemných vztahů.

O normalizaci

Státní sekretář v bonnském ministerstvu zahraničí Paul Frank, do jehož kompetence spadá příprava jednání o normalizaci styků s Československem, projevil naději, že při dvoudenních sondážních rozhovorech, jež začnou v Bonnu 12. dubna, se podaří překlenout obtíže, spojené se záležitostí mnichovské dohody, a že se podaří najít řešení, přijatelné oběma stranám.

Tělovýchova na venkově

Podle průzkumu vesnické komise čs. tělovýchovné organizace je zapojeno do organizované tělovýchovy pouze 0,29% zemědělské mládeže. Problémem jsou "odborné kádery a zařízení". Na 12.000 zemědělských učňů, kteří jsou roztroušeni ve více než 120 učilištích, jsou pouze tři tělocvikáři s odbornou kvalifikací. Sportoviště jsou budována většinou brigádnicky; jde převážně o hřiště pro odbíjenou.

Méně se kupovalo

Čs. statistika za loňský rok zjistila, že dodávky pro vnitřní obchod byly o 2 miliardy korun vyšší než se plánovalo. Druhý údaj říká, že zásoby zboží vzrostly o 3 miliardy korun. Znamená to, že lidé nakupovali méně, než se předpokládalo. Příčina je v tom, že výrobní podniky nepočítají s proměnlivými zákaznickými poptávkami a ve skladech se hromadí zboží vyrobené — hospodárněji — ve velkých množstvích, ale bez možnosti odbytu.

Dohodnou se?

Ve Vídni byly zahájeny rozhovory rakouské a československé delegace, jejichž cílem je normalizace poměrů a zamezení incidentů na rakousko-československé hranici. Potvrzují pět dní iniciativa k poradám vzešla z návštěvy rakouského ministra zahraničí Kirschlagera v Bratislavě počátkem tohoto měsíce.

Nedýchatelné klima

Podle západních novin má opět potíže se socialistickou zákonností český výtvarník Milan Knižák, známý i v zahraničí jako tvůrce tak zvaného happeningu. Podle listu Frankfurter Allgemeine Zeitung byl v Praze odsouzen na dva roky vězení — podle listu Frankfurter Rundschau se však dosud nachází na svobodě. O jeho dřívějších potížích napsal v roce 1968 oficiální orgán Svazu československých výtvarných umělců, čtrnáctideník "Výtvarná práce": "V druhé polovině roku 1966 se pražské klima stává čím dál tím nepříznivější. Knižák, Mach a Wittmann jsou příslušníky veřejné bezpečnosti ostříhání. V jeho bytě na Novém světě se množí návštěvy lidí od bezpečnosti.

Po Oldenbourgově aféře s pasem putují Knižák s Janem Machem na měsíc do Ruzyně. Koncem listopadu 1966 jsou z vyšetřovací vazby propuštěni. Znovu návštěvy uniformovaných i civilních příslušníků v Knižákově bytě. V únoru 1967 odchází Knižák do Mariánských lázní a někdy na jaře kupuje dům v Krásném, kde se usadí a kam za ním zanedlouho odchází Jan Mach. V červnu 1967 jsou odsouzeni k deseti měsícům nepodmíněně. V květnu 1968 amnestováni."

Potud citát z 18. čísla časopisu "Výtvarná práce" z 25. října 1968. Je k tomu třeba přidat Knižákovu civilní životopis. Narodil se v Plzni roku 1940. V letech 1963 až 1966 rozvíjel s přáteli své výtvarné představy ve skupině Aktuálního umění. V roce 1966 byla založena skupina "aktual", která měla ohlas i v zahraničí, zvláště ve Spojených státech, kde dokonce v San Franciscu vznikla pobočka pražského Aktuálu. — Slovo happening, kterým se tato výtvarná aktivita označuje na západě, je trochu mlhavé. V podstatě jde, aspoň v případě Milana Knižáka, o romantickou — lyrický protest proti přetechizování a zmechanizování světa a proti matematickému způsobu myšlení, které stále více ovládá náš moderní život. Agresivní charakter západního happeningu v Knižákově tvorbě chybí. Jde spíše o pokus o všelidskou hru, o manifestaci pospolitosti, o poezii v životě a svůtě. O tom, že Knižák svou

činností vnesl do soudobého světového umění nové prvky svědčí to, že mu umělecké muzeum v Basileji a muzeum Na východním valu v Dortmundu uspořádaly rozsáhlé výstavy, které vzbudily pozornost u obecnosti i v tisku. Svou estetikou a svými akcemi, které se neo-

mezovaly na umělecké ateliéry, ale vědomě šly do ulic, mezi lidi, Knižák překročil soudobé úzké hranice oficiálně žádoucího a dovoleného umění. Na západě by nikoho ani ve snu nenapadlo, vidět v tom něco nezákonného, ba dokonce trestného.

Jaroslav Dresler

ITALSKÉ ZKLAMÁNÍ

O velkolepé spolupráci italské firmy Fiat se Sovětským svazem se popsalo mnoho novinových stran, nejen v Rusku, ale ve všech "lidově-demokratických" státech. Psalo se však o těch plánech pozitivně i v Itálii, bylo to něco nového, možnost dělat Fiaty v neslýchaném množství. Představitelé Fiatu sami vybrali vhodné místo pro postavení své obří továrny: přes šest set mil jihovýchodně od Moskvy, nad Volhou. S úsměvem připustili, že se toto nové městečko bude jmenovat Togliatti, po zemřelém předsedovi italské komunistické strany. Zařízení projektu dodal Fiat, ten také poslal dva tisíce inženýrů, aby dohlíželi na výstavbu závodu a městečka, i na samotnou výrobu. Pro tyto zkušené techniky bylo období pobytu v Rusku noční můrou. Stejně tak pro majitele firmy Fiat. Sověští dělníci nebyli schopni zodpovědně, správně pracovat. Běžně nevěděli, co vůbec a k čemu je "údržba". Tak celá výstavba Togliatti si vyžádala od firmy Fiat mnohem větší investice a přinesla mnohem

menší výnos, než se původně čekalo. Především bylo nutno přizpůsobit návrh nového vozu sovětským podmínkám, zejména neudržovaným a mnohde prakticky neexistujícím. I toto je, mimochodem, jeden z důvodů špatné distribuce všeho zboží, tato neexistence dopravy v obdobích dešťů. Podle smlouvy měl určité součástky k ruskému firmu dodávat sovětský průmysl. Dodával — jenže byly tak mizerné, že se z nich dala použít sotva polovina. Pracovní morálka italských techniků šokovala: sovětský dělník pracuje pomalu, chodí pozdě do práce, brzy do práce, o kvalitu své práce nemá nejmenší zájem. A tak italská zkušenost v SSSR je trpká. Ale muži od Fiatu jsou optimisté. Ne, pokud jde o Rusko, to už poznali.

Avšak plánují vybudovat automobilový průmysl v Jugoslávii a v Polsku, a doufají pevně, že tam se nesetkají alespoň s těmi nejdrastičtějšími zkušenostmi, které učinili v sovětském Togliatti.

100 LET OD NAROZENÍ ANTONÍNA ŠVEHLY

Pracovní skupina SVU v New Yorku uspořádá ve středu 18. dubna 1973 v 8 hod. večer, u příležitosti výročí 100 let od narození Antonína Švehly, československého státníka, a bývalého předsedy čs. vlády, slavnostní večer, na kterém v hlavním programu bude přečteno, co o Antonínu Švehlovi napsali Karel Čapek a Ferdinand Peroutka. V dalším programu pak na téma: Antonín Švehla, politik a státník, promluví inž. Ant. Paleček a na téma Antonín Švehla a Slovensko, dr. Martin Kvetko. Večer se koná ve Willkie Memorial Building, 20 West 40th Street (přízemí) New York, N. Y.

ZÁJEMCŮM O AMERICKÉ LISTY

Dnešní číslo evropského vydání Amerických Listů zasíláme i těm čtenářům, kteří na začátku roku dostali tři ukázková čísla, ale bez vložené složenky, sloužící za objednávku. Dnes Vám tedy opět připomínáme existenci týdeníku Americké Listy... Máte-li zájem o jejich další odběr, vyrovnejte buď čtvrtletní (13.00 Fr.), pololetní (25.00 Fr.) nebo celoroční předplatné (50.00 Fr.) a automaticky budete zařazeni mezi odběratele. Administrace "Amerických Listů"

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50,00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodné místo Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přikládají se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

ČESKÝ ROMÁN

Ferdinand Peroutka

Dokončujeme úvahu o přítomné československé literatuře a o jejich naděích na světové uznání.

Musi se zdát, že nejtěžší cesta od národa k národu a do světa je cesta dlážděná slovy. Melodie hudby snadno pronikají do jiného prostředí, nepotřebují překladu. Výrazové prostředky hudby jsou internacionální. Obraz, kresba jsou na první pohled viditelné ve své celistvosti. Film nyní také užívá slov, ale není to jeho hlavní element, nýbrž opět viditelnost je. Jak se v této době často opakuje, "jeden obraz stojí za tisíc slov, jeden film za milion". Politujte více spisovatele, který ztratil svou zemi, než jiné, kterým se stalo totéž. Spisovatelovo dílo nejde k lidem očima a ušima. Slova nějakým způsobem více namahají a zavazují, je v nich tíha autorovy země i tíha myšlenek. Čist knihu je dlouhá aféra, kniha mívá tři sta stran. A slova se odhou v překladu. Roku 1967 se konstatovalo ve světě, že se zdvihla "československá vlna". Začalo to světovou výstavou v Montreálu, na níž československý pavilon sklidil patrně největší uznání. Úspěch zřejmě nebyl založen na napodobování, na tom, že někdo někoho nebo něco "dohání". Aranžéři československého pavilonu moudře usoudili, že se naprosto musejí vyhnout konkurenci titánů a jejich pathosu, který vycházel z ohromnosti. Svým způsobem uspořádali a vystavili drobné a půvabné skutečnosti a památky své země. V obrovském americkém pavilonu byly šestimetrové obrazy herců, obličej byl skoro metr dlouhý. V obrovském ruském pavilonu řady křičících televízi dokazovaly, že sověty vyrábějí i televise ve velkém množství a nedají se předhánět. V těchto dvou pavilonech všeho bylo mnoho a vše bylo velké. Kritikové pocítili, že je to často dutý pathos, a s potěšením se sklonili nad zdrženlivou československou sbírkou. A nejdelší fronta návštěvníků stála před československým pavilonem.

Téhož roku československý film zvítězil na mezinárodním festivalu v New Yorku. Kadarův "Obchod na korze" si odnesl první cenu. To bylo účinné drama s napětím a tragedií, s mezinárodně známou ženskou hvězdou a její velkou hereckou scénou a jedním nezapomenutelným slovenským hercem, a s tklivě poetickým koncem. Ale jiní čeští filmoví režiséři, Forman a Passer, kteří se podíleli na festivalním úspěchu, nepsali ani neinscenovali drama ani očividnou poesii. V myslech existuje jakási mezinárodní filmová burska, podle jejichž kursů se řídí čitá-

lostivý filmař, přitírá se k tomu, co mělo úspěch, a napodobuje to, varuje se jiného. Forman a Passer se hluboce ponořili do všedních — nejvšednějších současných skutečností své země, a proti bursovní pravděpodobnosti je to vyneslo k mezinárodnímu úspěchu. Sklonili se nad neobvyčejnějšími životy lidí, předvedli i jejich primitivní, někdy jen jednoslovný dialog. Formanův "Černý Petr" byl skoro sociologická studie — jinými prostředky. Pravda, někdy byli satiričtí, i zle satiričtí, ale bylo v tom i něco jiného, něco více. Uvázlo nám v paměti, co nad tím napsal americký kritik, a dosud o tom přemýšlíme. Napsal: "Máme pocit, že jsme přišli domů." Z toho by se mohlo zdát, že existuje nějaký domov citů a představ, jež současný mezinárodní film opustil a že československý film jej na okamžik vrátil.

Ať tomu bylo jakkoli, byl to film, jenž zahájil československou konjunkturu. Potom roku 1968 přišla invaze, s ní nový puč v československé literatuře, druhé, opakované její zničení. Organizačními a kádrovými prostředky nová vláda ještě jednou postavila věci na hlavu v literatuře, divadle, malířství, hudbě, architektuře, filosofii, a, poněvadž je důkladná, také ve filatelistických, hasičských a rybářských spolcích. Organický vývoj literatury byl podruhé pokázan, prohlášen za nenormální, sledování cizího vzoru bylo příkazáno ve jménu normalnosti. Neobvyčejný počet spisovatelů odešel do exilu. Přirozený vývoj literatury byl zatlačen do zásuvek, do nichž nejlepší autoři píšou knihy bez naděje na publikaci. Částečně byl přenesen do exilu — kde autoři čerpají ze vzpomínek. A nová "československá vlna" vznikla na západě. Snad z očekávání, že ze země, jejíž významné slovo politické bylo násilím zadrženo, přijde snad i významné slovo literární, nebo snad vznikla i ze zvědavosti nebo ze soucitu a prosté slušnosti k poraženým. Je to konjunktura, o níž není známo, jak dlouho potrvá.

V exilu vyšel román paní Zdenky Salivarové s prostým titulem "Honzlová" — kus historie mladého českého děvčeta. Je vždy nespolehlivý, snad nemožno, vyslovit v první chvíli konečný úsudek o literárním díle. Konečný úsudek bývá kolektivní, a pracuje na něm čas. Mimo to nevíme, co všechno se doma zatím píše do zásuvek a co jednou vyjde najevo. Nevíme, je-li román paní Salivarové výjimka nebo je-li takových více. Ale máme všechnu chuť ocenit její román jako nejvýznačnější české románové dílo této doby.

Zatím vypočítejme přednosti této knihy. Autorka má základní literární instinkty v pořádku, což mimo jiné — snad především znamená, že se dovede ukázat. Její knihu pokládáme za vítězství pozoruhodné přirozenosti. Ale není to okázalé, pyšníci se vítězství přirozenosti, které už ovšem zase hned z přirozenosti vypadá. Leckterý jiný autor se domnívá, že dosáhl přirozenosti, ale, jako slepice křáká, když snese vejce, on ustavičně upozorňuje čtenáře: pohleďte, jak jsem přirozený, nedělaný — jak jsem hrubý! Tu pak je to přirozenost nakupená v hromadách, bez té lehkosti a úměrnosti, jež paní Salivarové zdá se nějak vrozena. Mravy se změnily, v literatuře zvítězila "slova nemytá a nečesaná", někdy až příliš. Jsou slova, která po staletí byla pokládána za oplzlá a neměla přístup do literatury. Tato hráz byla stržena, a opět někteří autoři jakoby kdákali: poslyšte, jak oplzle dovedu mluvit! Počiná si jako kdyby na to byla vypsána soutěž. Pravděpodobně si tak počíná z týchž důvodů, z nichž Tolstoj si chtěl sám šit své boty a nechtěl se nechat léčit lékař: aby se přiblížil lidu. Slova nemytá a nečesaná mohou být nezbytnou součástí prostředí, jež autor hodlá vyličit. Není možno popsat kasárenské prostředí slovy Růženy Svobodové. Ale bližší pohled literárního historika odhalí, že nemytá a nečesaná slova mohou právě tak být literární módou jako bývala slova výjimečná a navoněná. Nesporná lidovost paní Salivarové není lidovost autora, který se s úsilím přibližuje lidu, nýbrž je to lidovost autora, který sám je, sám byl lid. Nehonosí se slovy nemytými a nečesanými, pronáší je jako každá jiná slova. Nedohání nic mimo sebe. Podobně paní Salivarová neplatí nadměrnou daň sexu, již někteří jiní autoři dnes pokládají za téměř povinnou. Ona zařazuje sex úměrně mezi ostatní jevy, síly a starosti života.

Jestliže dnes český autor čerpá ze skutečností, již poznal, o čem jiném může být jeho kniha než o lidech komolených neslušně pánovitým politickým režimem? Kniha paní Salivarové je český román přítomné doby. Jak odlišný je, musí být, od "Českého románu", který byl napsán před pětadvaceti lety! Karl Kraus kdysi napsal: "V této velké době, kterou jsem znal, když byla ještě tak malá." V "Honzlové" vystupují vítězné mury, strážidla a klekání režimu — pod nimi se tísní oběti, dav protihrdinů, na chvíli padlé lidstvo na jednom místě světa. Jestliže stará slova nebyla úplně vzata z oběhu v této

době, řekli bychom, že je hřích tak ponižovat lidi — vrhat je do slabosti a nechat jejich pudu sebezáchovy jediná dvířka — faleš a přetvářování. Paní Salivarová podle našeho mínění dokonale popsalá tuto plochu utlačení a malosti. Je v ní však tolik uměleckého instinktu, aby cítila, že nestačí toto popsat a ustat, že kniha potřebuje ještě jiný rozměr, rozměr do výše. Neštěstí a vulgarita, do níž neštěstí lidí vrhá, musejí být vyličený — to je česká přítomnost, nezaměnitelná zkušenost. Ale pak, podle nějakých tajných zákonů literárního umění — přichází potřeba očistit. Tu si paní Salivarová počíná cilevědomě, projevuje i kazatelskou horlivost. Vulgaritu, již byla povinna vyličit, doplňuje a převyšuje tím, ve věří: tendenci člověka k dobru. Právě ne právě nejšťastnější po stránce stylové: "Dobré jádýrko, co je v každém člověku uschované, vyrazí do tvaru nejkrásnější perly." Její stará, ubohá, vulgární paní Pelikánová se povznáší k výšinám lidskosti, ta postava vydá za sbírku protest-songů. Autorka ze své moci obrací k lepšímu i policejního agenta Sedláčka — ačkoli se nám zdá, že to obrácení poněkud zůstalo na papíře. Americký spisovatel Dos Passos, který prošel všemi sympatiemi s komunismem, na konec řekl, že spása je v tom, budou-li staré slušné lidské city zachovány.

To je hlavní thema také knihy paní Salivarové. Nová moralita, vyzkoušená ohněm, se rodí z katastrofy. Snad je poslání československé literatury v této době, aby, kde může, vedla a střezila novou moralitu a nedala jí

usnout. Tolik po naší národní stránce.

Avšak kniha paní Salivarové zvádá na mysl i situaci spisovatelů v exilu. Dosud jsou nesení světovou pozorností k československým věcem. Co pak, jestliže tato konjunktura se vyčerpá, a oni se budou muset zkoušet na jiných thematech? Jednoho dne knižní trh může být přesycen obrazy života pod komunismem. Jestliže pomine dosavadní vlna k thematic, s níž přišli exiloví spisovatelé, budou nemilosrdně nuceni snažit se dosáhnout světové literární úrovně, když všude okolo nich je spousta lidí, kteří píšou znamenitě. Pak exiloví spisovatelé snad budou hledět osvobodit si jakýsi mezinárodní styl, francouzsko-americko-italský stylový cocktail, což by však sotva vzbudilo velkou pozornost. Anebo . . . Anebo existuje něco, co by mohlo být nazváno českým stylem, českým pohledem na věci, lidí a svět? Smyslem naší dlouhé, třídní úvahy bylo, že literatura se stává světovou ne doháněním a napodobováním, nýbrž původností. Nemůžeme na konci své úvahy opustit tento její smysl. Exiloví spisovatelé budou postaveni před velmi těžkou zkoušku.

Výstava vědeckých knih

V pražském Klementinu proběhla 10. mezinárodní výstava vědecké literatury Academia 73. Hlavní expozice patřila nakladatelství čs. Akademie věd. Vedle východních států vystavovali také publicisté z Holandska a západního Německa.

Chcete

Poznat krásy Československa?

Pozvat své příbuzné do USA?

POSLAT TUZEXOVÉ POUKAZY RÝCHLE

A SPOLEHLIVĚ? BEZSTAROSTNĚ CESTOVAT

PO USA I JINÝCH ČÁSTECH SVĚTA?

OBRAŤTE SE PRO BEZPLATNÉ SLUŽBY

A INFORMACE NA

Gutleber Travel Agency, Inc.

110-01 Jamaica Avenue

Richmond Hill, N. Y. 11418

Tel. 441-8700 (212)

JEŠTĚ K LETECKÉ KATASTROFĚ U ŠTĚTINA

V poslední den února došlo poblíž Štětína k letecké katastrofě, při níž také zahynuli ministři vnitra Polska a Československa Vjeslav Ociepka a Radko Kaska. Sdělovací prostředky jak v Polsku, tak v Československu dosud o příčinách této havárie mlčí, avšak na Západ se z Polska dostaly některé zajímavé informace. Jedna tvrdí, že příčinou katastrofy bylo náhlé zamrznutí výškového kormidla letadla sovětské výroby AN-24. Je však pochybné, že by katastrofu bylo mohlo způsobit zamrznutí jedné části letadla, což více méně potvrzuje i druhá informace, v níž se praví, že přímou příčinou neštěstí bylo zamrznutí řídících a navigačních zařízení letadla a pravděpodobně i jeho antén. Kontrolní věž ztratila spojení s posádkou 10 minut před plánovaným přistáním. Jak známo, veřejnost se dozvěděla teprve ze zprávy o havárii, že Polsko navštívil československý ministr vnitra. Podle došlých informací byl však v té době v Polsku nejen šéf československé bezpečnosti, ale i jeho kolegové z ostatních zemí Varšavského paktu, s výjimkou Rumunska. Už začátkem února se konala ve Varšavě schůze ministrů obrany zemí tohoto paktu, na níž byl schválen návrh, na koordinaci činnosti bezpečnostní služby všech členských zemí.

Mezinárodní přehled

Pouze Rumunsko tento návrh odmítlo a tak se koncem února konala ve Varšavě další schůze bez rumunské účasti. Setkání bylo tajné. Po skončení porad ministři Ociepka a Kaska odletěli do Štětína, při čemž verze o důvodu této jejich osudné cesty, se liší. Jedna tvrdí, že se chtěli účastnit lovu, o čemž by svědčilo velké množství loveckých zbraní, nalezených v troskách havarovaného letadla. Podle jiné informace oba ministři chtěli ve Štětíně provést inspekci tamní československé bezpečnostní služby. Tato služba vykonává kontrolní funkci ve spojitosti s osobní a zboží přepravou mezi Štětínským přístavem a Československem. Ve Štětíně je asi 150 československých úředníků, jejichž činnost je však utajována. Na budově, v které úřadují, není žádný nápis a pracovníci československé bezpečnosti chodí v civilním oblečení. To jsou tedy nové a jistě zajímavé informace k dosud oficiálně nevyjasněné letecké havárii.

MEZI ČINOU A SSSR

Před čtyřmi roky — 2. a 15. března 1969 — došlo na ostrově Damanskij. Čen Pao v pohraniční řece Ussuri k prvním větším ozbrojeným srážkám mezi oběma komunistickými velmocemi. Sověty nevyučovaly tehdy mož-

nost radikálního odstranění klíčícího jaderného potenciálu Maovy říše. Nyní — po čtyřech letech — Moskva ujišťuje své východoevropské spojence i jiné vlády, že nezamýšlí napadnout Čínu. Tomuto ujišťování předcházely v celém americkém i jiném západním tisku dohady o možnosti vypuknutí čínsko-sovětského konfliktu, pocházející i od novinářů, kteří mají kontakty k Bílému domu a americké zpravodajské službě.

I někteří vysocí činitelé Nixonovy vlády doznali v soukromých rozhovorech s přáteli, že by je nepřekvapila brzká srážka mezi Sověty a Čínou. Skutečnost je, že na rozdíl od roku 1969, kdy Sověty začaly rychle posilovat východní hranice a naznačovaly své agresivní záměry, nyní pekingská vláda soustavně upozorňuje západní politiky, novináře i jiné návštěvníky na rostoucí sovětskou hrozbu. Proč?

Jsou uváděny hlavně tři důvody: Předně, Peking chce ještě těsněji svázat Spojené státy s vlastní bezpečností Číny; za druhé, Peking znovu rozehrává strunu psychologického válčení, aby odvrátil Sověty od možného agresivního záměru; a posléze, což je snad nejdůležitější, Peking chce umlčet vnitřní opozici proti ještě užším svazkům s hlavní kapitalistickou velmocí. Hrozbu sovětského útoku na Čínu začali ve Washingtonu pokládat za reálnou v létě roku 1969 na základě snímků — opatřených zpravodajskými družicemi. Napětí na hranicích však povolilo, když Čína stáhla různé jednotky z bezprostřední blízkosti hranic. V září téhož roku přijal předseda Rady ministrů Sovětského svazu Alexej Kosygin za své návštěvy v Hanoji pozvání předsedy Mao C Tung, aby se na cestě domů zastavil v Pekingu. Tam byly 20. října zahájeny sovětsko-čínské rozhovory o hranicích, které dosud nepřinesly konkrétní výsledky.

Američtí znalci většinou soudí, že Sověty jsou s to ochromit Čínu, ale dodávají, že už minula doba, kdy Sovětský svaz mohl odstranit silící jaderný potenciál Číny s přijatelným rizikem; argumentují asi takto: Čína provedla první zkoušku s atomovou bombou v roce 1964; ve srovnání se Sověty byla její tehdejší síla nepatrná. Ale i tehdy — před devíti roky — mohly dvě nebo tři čínské atomové bomby, dopravené starými bombardéry typu Tupolev-16, vyhladit dvě nebo tři města v sovětské Asii. Dnes však má Čína téměř padesát jaderných střel, vesměs zacílených na Sovětský svaz, z nichž několik může doletět až 5.500 kilometrů a zasáhnout Moskvu, kdyby byly vypáleny ze západního

Sin-t'iang. Čínské střely byly z počátku vesměs umístěny severně od Lop Noru patrně proto, aby je Američané nemohli tak snadno pozorovat; nyní jsou však rozmístěny po celé Číně. Odpalovací rampy jsou stavěny v neschůdných horských terénech a program jaderného zbrojení je prováděn soustavně, i když ne horečnatě, jako by se dalo očekávat, že Sověty zahájí útok. Američtí znalci soudí, že kdyby se moskevské vedení rozhodlo k úderu proti Číně, požádali by sovětské velitele nejméně o sto jaderných zbraní a stovacet divizí. Nyní mají Sověty na čínských hranicích, pokud lze zjisit, asi jednačtyřicet divizí, proti nimž stojí přibližně stejná čínská síla. V sovětsko-čínské válce by podle názoru odborníků třiapůlmilionová čínská armáda přetáhla strategicky důležitou sibiřskou magistrálu a sevřela také sovětské Přímoří. A začala by záškodnická válka, proti níž by byl Vietnam idylou, řekl jeden přední americký diplomat na odpočinku. "Způsobila by takové otřesy v komunistickém světě a snad i mezi neruskými menšinami v Sovětském svazu, že by nikdo nemohl předpovědět její výsledek".

V BONNSKÉM SNĚMU RUŠNO

V debatě v bonnském sněmu obvinila opozice Brandtovu vládu, že se dala za jednání s východním Berlínem podvést a že nedosáhla žádných závazných příslibů. Zahraničně-politický expert Křesťansko-demokratické strany prohlásil, že halasně oslavované německé jaro zamrzlo, protože se vládě v Bonnu nepodařilo ulehčit lidem v druhém německém státu jejich těžký život.

Za sociální demokraty odpověděl Herbert Wehner, který obvinil opozici z toho, že svým vystupováním ohrožuje proces opětného spojování rodin.

Ještě před ratifikací takzvané základní smlouvy mezi oběma státy v Německu má být dokončena přestavba smrtících zařízení na demarkační linii mezi východním Německem a Německou spolkovou republikou. Zařízení má bránit automaticky každému, kdo chce překročit hranici. Až doposud na osoby v pohraničním pásmu stříleli východoněmečtí vojáci — to vyvolávalo rozhořčené protesty celého civilisovaného světa. V roce 1972 bylo proto ve východním Německu rozhodnuto o přebudování systému ochrany hranice. V celé její délce — 1381 kilometrech bylo zřízeno dodatečné plně automatisované pásmo, které nahradí plně nasazení pohraničníků. K tomuto účelu

vystěhovaly jednotky východoněmecké armády obyvatelstvo z řady vesnic, které byly později srovnány se zemí. Dnes musí každý potenciální uprchlík překročit trojnásobné zátarasy. První pozůstavají z minových polí, které položili ještě sovětské vojáci v padesátých letech. Po le nebyla pravidelná a jejich šířka se měnila od pěti do deseti metrů. Po postavení Berlínské zdi v létě 1961 přikročily východoněmecké bezpečnostní orgány k další etapě takzvaného zajišťování státní hranice. — Po celé společné hranici byl vybudován dvojitý plot zajištěný opět minami sovětské výroby. Toto pásmo je na některých místech dobře vidět ze Spolkové republiky a veřejnosti je dostatečně známo z řady filmů. Za tímto dvojitým plotem začaly loni budovat jednotky východoněmeckých pohraničníků další plot, vzdálený asi pět set metrů. Tento plot je vysoký asi dva metry a jsou na něm připevněna zařízení, která uvádějí při neopatrném doteku

NA LEPŠÍ K VAŠATOVÍ

do chodu světelné signály. Ve stejném okamžiku začnou střílet automatické zbraně umístěné tak, aby se dráhy jejich střel křížily. Pro případ, kdy takzvaný narušitel nebyl zasažen dávkou, mohou jeho útoku zabránit vojáci na strážních věžích — vzdálených od sebe 500 metrů v pravidelných intervalech. V roce 1971 — ještě před zahájením stavby třetího ochranného pásma, se podařil útek do Německé spolkové republiky 840 osobám. Nové nákladné zařízení má sloužit dvojímu účelu: zamezit definitivně odchodům ze země a odmítnout protesty světové veřejnosti s poukazem, že smrtící mašinerii na hranici uvádějí do chodu sami narušitelé.

ZMĚNA ÚSTAVY VE ŠVÉDSKU

Zahraniční zprávy oznamují, že švédská vláda zveřejnila svůj návrh na změnu ústavy, v rámci které bude v prvé řadě omezena pravomoc krále, bude mu však na dále přiznán titul hlavy státu. Dále bude snížen věkový limit těch, kdož budou mít právo volit z 19 na 18 let, a za třetí bude zaručeno ústavou právo demonstrovat.

Návrh na změnu ústavy má být předložen parlamentu v nejbližší době, rozhodnuto o něm pak bude příštího roku v parlamentu, který bude zvolen po nových parlamentních volbách. Změna ústavy, co se krále týče, však nenabude platnosti dříve, než nastoupí na trůn králův vnuk, korunní princ Karel Gustav.

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

6% přinese 6.27%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na dva roky

5¾% přinese 6.00%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na jeden rok

5% přinese 5.20%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplatíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připsujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou *Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně*.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021
aneb
2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710
and
590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

TEMNÁ RUS TEMNĚJŠÍ

Hráz proti pravdě

Mezi staré, mnohokrát dokázané pravdy o Sovětském svazu patří i tato: kdykoli považuje sovětská politika za nutné ukázat mírnou tvář v zahraničí, přitáhne otěže doma... Je tomu tak i teď, kdy sověti potřebují nejmírnější mezinárodní podnebí, aby mohli obchodovat a všemožně spolupracovat se západem, bez něhož se mohou obejít čím dál méně.

Koncem února dostala výchovná, vědecká a kulturní organizace Spojených národů — UNESCO, písemné vyrozumění od sovětského zahraničního ministra Andreje Gromyky, že SSSR se rozhodl přistoupit k mezinárodní ženevské dohodě o autorských právech (ženevská dohoda byla uzavřena v roce 1952), a že, počínaje 27. května, bude plnit všechny závazky, které z dohody vyplývají.

Před přistoupením SSSR k ženevské dohodě o ochraně autorských práv — mohla být — a také byla — v SSSR překládána a vydávána díla zahraničních autorů nejen bez jejich nároku na autorský honorář, ale i bez možnosti jejich zásahu proti komolici, tendenci k umu upravování jejich děl. Z poslední doby můžeme jmenovat uvedení na moskevské scéně divadla Sovremennik hru amerického autora Reeda "Sticks and bones", v níž se autor zabývá psychologii osamělého člověka. Hlavní hrdina je navrátilce z vietnamské války. Je to však hra zcela nepolitická, netendenční, komorně psychologická. Tak, jak ji — bez autorova svolení, ba vědomí, a bez honoráře předvedli na ruském divadle, je to protiválečná, prosovětská záležitost. Autor protestoval ohnivým dopisem. Řekl, že se zřeká honoráře, neboť ví, že by ho žádal marně, ale že trvá na tom, aby sověti, když už nehodlají uvést věci na pravou míru na jevišti, jeho vysvětlující a protestující dopis otiskli v programu hry, a originál vyvěsili ve foyeru. Nyní tedy, po přistoupení Ruska k ženevské dohodě o autorských právech, k něčemu podobnému nebude už moci docházet. V praxi to znamená ovšem i to, že z těch mála západních knih, které se tu a tam na sovětském trhu objevily, většina ubyde: sověti nebudou příliš dychtiví platit honoráře. Vydadí-li nějakou západní věc, pak jenom kritickou, politicky použitelnou. Mohli bychom se zeptat: co z toho sověti mají, že sami, dobrovolně, se zřekají literárního trhu, který je zadarmo? Odpověď je jednoduchá: je jí druhá strana téže mince. Na západě vychází v posledních letech celá spousta děl sovětských autorů, kriti-

zujících režim. Přistoupením k ženevské dohodě dostává Moskva právo zabránit vydávání v cizině takových sovětských rukopisů, které jsou nepublikovatelné v Sovětském svazu. Nejnovější změny, které ve sovětském autorském právu zavedlo nedávno presidium nejvyššího Sovětu, neobyčejně zosilují úřední kontrolu nad zveřejňováním tvorby sovětských autorů v zahraničí. A tak je zcela jasné, že za přistoupením SSSR k ženevské dohodě se skrývá rozhodnutí zadržet vývoz podzemní sovětské literatury do ciziny. Jde tedy Moskvě o to, aby v zahraničí, rozuměj na západě, nemohla vycházet díla, která jsou z oficiálního sovětského hlediska ideologicky nepřijatelná. Změny v sovětském autorském právu dávají možnost soudně stíhat sovětské autory, kteří obořili úřední postup při posílání svých rukopisů do ciziny. Kdyby soudila v cizině, je upraven sovětskými zákony.

V praxi nový sovětský autorský zákon plus přistoupení sovětský autor tvrdil, že se jeho rukopis dostal do ciziny bez jeho souhlasu, či vědomí, Moskva má dnes v rukou právo zabránit zahraničnímu vydavateli takový rukopis vydat.

Sovětské spisovatele, jejichž díla jsou uveřejňována většinou jen v cizině, obvinili v otevřeném dopisu, předaném zahraničním dopisovatelům v Moskvě, organizaci UNESCO, že přispívají k potlačování jejich hlasů, tím, že přijala uznání Moskvy Ženevské konvence o autorských právech. "Nůž do zad ruského vím" "Nůž do zad ruského slova" autoři, kteří se podepsali jako "udušený samizdat", napsali na adresu svobodných lidí na Západě:

"Vy, kteří jste rozhodli o osudu a životě ruského slova, nastavili jste nám nohu v našem nerovném zápase a nasadili nám náhubek. Sovětské úřady nás teď budou moci lehce vyřadit svými pěsti a kladivy. Naše knihy nebudou už potlačovány jen za života autorů, ale navždy, dokud budou knihy na světě. Něco takového nebylo ani za Stalina, tehdy se knihy alespoň po autorově smrti později znovu objevily. Nyní budou už v zárodku udušovány nejlepší ruské články a nejlepší myšlenky. Jako protislužbu dostanete nejceněší zmetky socialistického realismu." Autoři veřejného dopisu považují za politováníhodné, že "ušlechtilí zástupci UNESCO nikterak nerozlišují mezi naším samizdatem a oficiálními nakladatelstvími Sovětského svazu".

Je ještě jedna "klička" v sovětském autorském zákoně, která je pro sovětské autory (ty podzemní zvláště) nebezpečná: právo na neuvěřitelně velký rukopis má nejen autor a jeho dědicové, ale i úřední zmocněnec, jímž může být kterákoli vládní instituce. Tak dostávají sovětské úřady úplnou kontrolu nad neuvěřitelnými sovětskými rukopisy v každé zemi světa. A je tu další opatření: způsob, jakým autor, občan Sovětského svazu, může udělit právo na použití svého díla sovětu k ženevské dohodě také znamená, že ten sovětský autor, který chce být publikován v zahraničí, musí emigrovat. Otázka je ovšem, zdali by dostal možnost vystěhování, dále, zdali by chtěl...

Nakonec ovšem tato nová situace kolem autorů a jejich děl v SSSR ukazuje na něco důležitého: na skutečnost, že opoziční hnutí v Rusku vzrůstá rozhodně po linii intelektuálů, a vláda nechce, aby to svět viděl. Kde jsou ty časy, kdy sovětské autoři psali, jak politbyro chtělo, anebo nepsali vůbec, a kdy v Rusku vesele a zadarmo vycházela západní díla, zejména tendenční a většinou prosovětsky upravovaná. Za onoho času Sovětský svaz ani slyšet nechtěl o ženevské dohodě...

NUŽ DO ZAD

Tak získala sovětská vláda dalekosáhlá a konečná práva na literaturu, která by jí nebyla nikdy přiznána bez pomoci UNESCO, žalují spisovatelé samizdatu. "Od nynějška už nenajdou díla spisovatelů, neuvěřitelně v Sovětském svazu, asyl na Západě ani tehdy, dostanou-li se za hranice v palbě strojních pušek; budou posílána zpět k zúčtování." Dále otevřený dopis autorů samizdatu říká: "Vy, svobodní lidé Západu, kteří máte hluboký odpor k otupělým mravům totalitních vlád, nepomáhejte těm, kteří nás rdousí. Je třeba bojovat, jdeme do táborů nucených prací, jsme internováni v ústavech pro choromyslné a ztrácíme svou práci a chléb, neděláme to ze žertu, ale pro psané slovo". Spisovatelé samizdatu nejsou jediní, kteří kritizují členství Sovětského svazu v Ženevské konvenci o autorských právech, jež nabude účinnosti 27. května. Četní intelektuálové a vědci v Moskvě se podle tiskové kanceláře Agence France Presse také obávají, že centralizovaná kontrola výměny literatury značně omezí jejich možnosti přístupu k zahraniční kultuře. Dosud byla totiž obvyklá celkem velkorysá výměna podkladů přímými dohodami mezi sovětskými organizacemi a jejich protějšky v cizině.

Co chybělo na výstavě

Milan Schulz

Výstavnictví je už dnes řemeslo. Touha člověka předvést světu, co vymyslel, vytvořil, sestrojil nebo shromáždil, způsobila, že vznikl celý rozsáhlý obor, který se zabývá rozličnými způsoby vystavování. Dneska už jen tak nejde položit do muzea kámen a k němu malou popisku, eo je to, odkud je to a proč se to vůbec vystavuje. Dneska se za účelem správné prezentace exponátu sejde komise odborníků a navrhnou od ideové koncepce přes architektonické vybavení až po propagační materiál tolik potřebných kroků, že se tím dobře užívají oni i všichni jejich podřízení.

Leč takový je vývoj, není proti němu obrany a vlastně ji ani není třeba, protože lidé se rádi podívají na leccos, zvláště když jsou spoluinstalovány pohyblivé chodníky, polyekranové síně a jiné kinoautomaty. Už někde v základech lidské povahy — tu v té, tu v oné míře — je zřejmě přání se ukázat, předvést, vystavit na odiv; a opačně zase: podívat se, řádně si prohlédnout, pokochat se pohledem. Na jedné straně je co vystavovat; na druhé je dychtivost pohledu.

Ale protože je náš svět nejkulatější ze všech známých, může se i ve výstavování přihodit leccos kuriózního. Nejde tentokrát o nic exotického. Naopak vše se událo ve středních Čechách, v krajině mírné a bohubilé, což přizná každý, kdo kdy viděl okolí Řípu nebo Polabí. Tamní podnik s názvem Domáci potřeby — zřejmě pod nátlakem neukojených zákazníků — přišel s iniciativním nápadem a uspořádal výstavku věru nevidanou. Její název zněl: Nedostatkové druhy průmyslového zboží. Byla to výstava světově ojedinělá, neboť se nepředvádělo, co je, ale to, co není. A to, co není, vydalo na obstojnou expozici. Šlo převážně o drobné spotřební předměty jako lopaty — srpy, dřevěné hrábě, skoby do zdi. Zvláště početné bylo zastoupeno zboží pro děti, především dětské postýlky, některé druhy dětského prádla a silonového oblečení i dětská obuv. Kdyby se výstavka konala o pár měsíců dřív, přibýly by do této expozice taky dětské kočárky, ssací láhve, pleny a výrobky z manšestru, které se mezitím — byt' v neuspokojivém množství — na trhu přece jen objevily. A to jmenujeme jen ony vybrané druhy zboží, které na prvním místě uvedl jako hlavní exponáty sám ředitel pořadajícího podniku. Vystavovaných předmětů bylo jinak daleko víc. A přece — dalo by se říci — šlo o výstavu zjevně neúplnou. Uvedme jen namátkou různé předměty, které jsou v civilizovaném světě věci běžné denní spotřeby a

které by také stály za to vystavit. Tak třeba:

— cestovní pas, který je zákonem, stále platným, každému zaručen; rozumí se cestovní pas, který lze volně a podle vlastního uvážení použít k cestě kamkoli na tomto světě;

— k tomu patří, jako další exponát — hodnotná, volně směnitelná měna, která každému, kdo si poctivě prací vydělá peníze, umožňuje, aby si za ně, kdekoli se mu zachce, koupil, co se mu zalíbí;

— dále: několik náhodně vybraných výtisků svobodného občanského tisku, který obsahuje všechny potřebné informace o světovém i domácím dění, komentáře k němu, kritické poznámky a rozbor, diskuse a polemiky; — do tohoto oddělení patří samozřejmě i zcela volný výběr tisku cizojazyčného, a to ze všech dosažitelných oblastí jazykových i ideologických;

— ke spatření by tu musely být i knihy, jak domácí, tak zahraniční, vybrané podle stejného svobodného principu, jak shora uvedeno;

— hned vedle by na takové výstavě musel stát rozhlasový přijímač a televizor, pro něž — pokud jde o program domácí a smluvně zavázaných spojenců — by opět musela platit již uvedená pravidla svobodného toku informací, jež dávají každému dospělému občanovi možnost podle svého úsudku přisoudit sympatie tomu či onomu jevu;

— a pak by na takovou výstavu, kde se předvádí, čeho se nedostává, patřil například domovní zvonek, jehož zvuku se není třeba bát, nebo telefon, který je slyšet právě jen v uchu volaného účastníka, nebo necenzurovaný dopis; a pak řada věcí, které těžko určit, protože jsou vlastně pro každého jiné, ale znamenají to, co je na lidském životě nejhodnotnější: záruku klidu, spokojenosti, tvořivé práce, tvořivého odpočinku, záruku smyslu života a aspoň relativně dobré budoucnosti pro děti a pro děti dětí. Neboť to je asi tak to málo, co by důstojně žijící člověk měl od správců, jímž je chtít nechtě svěřen, dostávat.

Výstava nedostatkových druhů ve Středočeském kraji měla údajně velký úspěch a řada předmětů, zde vystavených, už se stala součástí výrobního plánu různých podniků. Tím víc je třeba litovat, že na ní chyběly jmenované — a případné další — exponáty. I jimi už se mohly zabývat příslušné orgány a zařadit je do svých plánovaných perspektiv. Kdyby chtěly. Jenomže ony právě nechtějí. Neboť dobře vědí, proč je něčeho záměrně málo. Například — informací.

VŠUDE ŽIJÍ LIDÉ

Ne každému se v životě podaří spát v pravém indiánském stanu, kterému — jak známo — odborníci říkají "teepee". Mohu říct, že já jsem to štěstí měl, protože jsem se v mládí shodou okolností setkal se skupinou lidí, kteří ve svých volných chvílích žili — dalo by se říci — "indiánským životem". Samozřejmě v přírodě. Ti lidé — příslušníci Ligy lesní moudrosti — viděli v dávnych obyvatelích severní Ameriky vzor zdravé (tělesně i duchovně) životní existence. Mám od té doby Indiány v úctě a nejsem zato velký

BERLINGUER VERSUS BREŽNEV

Hned po návratu z rozhovorů s Brežněvem byl generální tajemník komunistické strany Itálie Berlinguer nemile překvapen když zjistil, že v komuniké, které moskevská Pravda o rozhovorech přinesla, je to, na čem se s Brežněvem neusnesl a naopak tam není to, na čem se s ním dohodl. Šlo především o právo každé komunistické strany jít vlastní cestou k socialistické společnosti podle podmínek a tradic země, o právo každé strany na samostatnost a o zásadu nevmešování se do vnitřních záležitostí jiných stran. Všechny tyto principy, které byly v rozhovoru Berlinguera s Brežněvem znovu potvrzeny, moskevská Pravda svým čtenářům zatajila, stejně jako dohodu obou stran podporovat politiku rozpuštění současných bloků. Komuniké Pravdy na druhé straně vyvolávalo dojem, jako by italská komunistická dodatečně souhlasili s resolucemi moskevské porady komunistických stran v r. 1969 v Moskvě, které m. j. vyslovily souhlas s okupací Československa.

Berlinguer okamžitě na tiskové konferenci prohlásil, že komuniké — uveřejněné v Pravdě, neodpovídá tomu — které bylo mezi oběma partnery v Moskvě dohodnuto.

Výslovně pak zdůraznil, že italská komunistická strana v Moskvě v r. 1969 podepsala jen jednu ze 4 resolucí a že i nadále rozhodně odmítá okupaci Československa v r. 1968. Na danou otázku pak Berlinguer odpověděl, že při jednání v Moskvě bylo hovořeno i o situaci v Československu, ačkoli o tom v komuniké není zmínka.

Komuniké Moskvy je tedy postaveno do divného světla. A nejtrapnější je, že oběti se stala "bratrská" strana. Pražské Rudé právo se svými protektory drží basu.

Podle něho Berlinguer na oné tiskové konferenci "vyslovil uspokojení nad výsledky svého jednání v Moskvě".

ph

nadšenec pro kovbojky, kde se "rudé kůže", vyzbrojené luky a tomahawky, kosí neúprosnými bělošskými kul-kami.

Asi proto mi vůbec nepřípadlo — alespoň na první pohled — divné, když asi před měsícem obsadili potomci kmene Siouxů dakotskou vesnici Zraněné Koleny, aby tak demonstrovali svůj spravedlivý boj za různá práva svého kmene. Víím, že věta "nepřípadlo mi divné" narazí hned na odpor: jedni řeknou — co si nařikají?, at' jsou rádi, že žijí ve svobodné zemi; a budou mít svým způsobem pravdu; — Další namítnou, co že to hájím za divadýlko, neboť co asi tak těch pár desítek zmůžou proti obrovitému státnímu mechanismu nejmocnější světové velmoci. A ti už nebudou mít tak docela pravdu, a to z důvodu zcela prostého.

Tento svět věru nejedná s člověkem tak zcela v rukavičkách. Průmyslová společnost, která lidem — v demokratických státech — přináší blahobyt, nese sebou zároveň zárodky rozporů: připomeňme jen znečišťování ovzduší, problémy s populací a s její budoucí výživou, nejednotnější lokální patriotismy a tak dále. Průmyslová společnost v nedemokratických státech ubírá navíc člověku základní lidská práva — slova, myšlení, pohybu. A — obecně řečeno — neprůmyslové společnosti, co by se jich jen na tom světě napočítalo, přinášejí svým členům všeliká příkoří, často až nedůstojná. Myslím si proto, že v takto bolavém světě člověku důležitou cenu každé poctivě myšlené a civilizovaně prováděné hnutí jakkoli početného lidského kolektivu, vydává-li se do boje za drobná práva, za jisté samostatnost, které se mohou zdát v době shonu a zmatku zastaralé nebo malicherné — které však často bývají zdro-

vou brzdou překotného horempádění.

Svět se dívá na Siouxy, kteří vykopali válečnou sekeru, jako na podivné děti, nechápající, že to hřiště docela jistě nedostanou, protože — v zásadě už bylo dávno rozhodnuto. Ale viděno z jiného úhlu: zaplat' pámbu za to, že je místo na zeměkouli, kde si takové děti mohou troufnout zademonstrovat proti nadřizené moci a nestihne je za to okamžitě (leckde jinak jistě dosti krutý) trest. Stačí si ostatně představit takovouto situaci: Jednoho krásného dne obsadí Domažlice početná skupina statných Chodů. Muži v dlouhých, bílých, huňatých pláštích se širokými černými klobouky zaberou radnici — tedy: místní národní výbor — a budou žádat, aby bylo učiněno zadost jejich starým právům. Například: Chodové jsou vlastně "Psohlavci" a mají tedy právo držet si bez státních poplatků statné psyhraničáře; žádají proto, aby ze svých věrných zvířat nemuseli platit vysoké poplatky, jak to po nich chce vrchnost. Představme si dále — abychom připomněli americký příklad s Indiány — že pražské ministerstvo vnitra horečně shání po celé republice příslušníky veřejné a státní bezpečnosti rodem z Chodska, aby jimi obsadila okoli Domažlic a mírným způsobem — a snad i jemným psychologickým nátlakem — přiměla hrdé domorodce k ústupu. Ti se však — ozbrojeni svými pověstnými čákaný — nevzdávají, trvají na svém a po týdnu vládnou celému městu. Jak se říká: konec citátu, či přesněji: konec představy. Konec rychlý, protože si každý dovede snadno vybavit postup, k němuž by v podobném případě skutečně došlo. Ačkoli zásadní rozdíl v tomto ohledu mezi Jižní Dakotou a Chodskem není. Neboť — všude žijí lidé.

MS

KOLEM LÉTÁNÍ

Před několika dny byl v Londýně na návštěvě náměstek československého ministra dopravy Jaroslav Podzimek, který se zvláště zajímal o organizaci letecké dopravy v Británii a před odletem strávil několik hodin na hlavním londýnském letišti prohlídkou kontrolních a odbavovacích zařízení.

V pražských "Hospodářských Novinách" se právě, že po instalaci nového dovezeného přístávacího zařízení, patří také pražské ruzyňské letiště k nejmodernějším v Evropě. Má prý jednu z nejlepších přístávacích drah, zařízení je plně transistorováno a umožňuje provoz i při vypnutí proudu a přistávání i za

velmi stížených klimatických podmínek. Teprve potom se dodává, že tímto druhem zařízení je Praha vybavena jako druhé letiště v Evropě po Frankfurtu nad Mohanem. Jen pozorný čtenář touto oklikou zjistí, odkud asi bylo nové přístávací zařízení dovezeno.

Zpráva vyšla 12. ledna. 19. února pak havarovalo v dopoledních hodinách při přistávání na ruzyňském letišti dopravní letadlo sovětské společnosti Aeroflot.

Aforismy dne

Pravda nezná hranic! Zato hranice až příliš dobře.

O politice USA ve světě . . .



Zahraniční ministr William P. Rogers a vydavatel našich časopisů

(Dokončení se str. 1)

náno na následující téma:
U. S. Policy in the Middle East

Joseph J. Sisco
Assistant Secretary of State for Near Eastern and South Asian Affairs

International Monetary and Trade Problems

Sidney Weintraub
Deputy Assistant Secretary of State for International Finance & Development

John C. Renner
Deputy Assistant Secretary of State for International Trade Policy

U. S. Relation With Latin America

John Hugh Crimmins
Acting Assistant Secretary of State for Inter-American Affairs

U. S. Role in African Development

M. Ross
Assistant Secretary of State for African Affairs

U. S. Relation With Europe — East and West

Walter J. Stoessel, Jr.
Assistant Secretary of State for European Affairs

The Energy Problem

Julius L. Katz
Deputy Assistant Secretary of State for International Resources and Food Policy

U. S. Policy in East Asia
Marshall Green
Assistant Secretary of State for East Asian and Pacific Affairs

Konference byla opravdu tou nejlepší pomůckou k tomu, aby si účastníci učinili díky skutečně odborným referátům řečníků-diplomatů ucelený obraz o všech problémech, se kterými se dnes nejenom Spojené státy, ale i ostatní národy setkávají. A díky mnoha dotazům v diskusi se účastníci také dověděli, jak se Spojené státy k jednotlivým problémům i staví, což byl ten největší klad této konference, která nad vše jasně dokázala, že všechny problémy světa není možno řešit pouze politicky, nýbrž — a snad dokonce z větší části — i ze stanoviska odborného lidmi, kteří jsou k tomu příslušně kvalifikováni.

Hunter College

(Assembly Hall)

69. ulice (mezi Park a Lexington Ave.,)

New York City

RUDOLF FIRKUŠNÝ

v sobotu 14. dubna 1973

v 8 hod. večer

slavný pianista hraje Beethovena
a Schuberta

MÁSLO ZA "ÚSMĚV"?

Sovětská vláda, tlačena nedostatkem v zásobování základními potravinami, uvažuje o nákupu másla u Evropského hospodářského společenství. Za celkem 200 tisíc tun másla Moskva nabízí velmi nízkou cenu. Představitelé EHS by eventuální prodej vítali. Hora vyrobeného másla dosáhne letos celkové váhy 600 tisíc tun. Už jednou měla západní Evropa potíže s prodejem nadbytečného másla — v roce 1969. Tehdy ovšem EHS mohlo pod cenou prodat přebytek na světovém trhu. Letos by to nebylo možné, protože existuje dohoda s Novým Zélandem, který z prodeje másla třetím zemím získává cenné devisy. Sovětská vláda by chtěla másto koupit za 1,24 západních marek za kilo. Ale na západoevropském

trhu se másto vykupuje za minimální cenu 6,60 marek za kilo. Za normálních okolností poskytuje EHS při prodeji másla třetím zemím subvenci 4,69 marek za kilo. Kdyby se při jednáních s Moskvou přistoupilo na její nabídku, muselo by EHS prodej podpořit částkou 5,36 marek a tak by se vytvořila nová cena, jednoznačně a zatím bez precedentu zvýhodňující Sovětský svaz. Něco podobného by zcela jistě později vedlo k problémům při eventuálním odčerpávání nadbytečných zásob dalšími zájemci. Sověty se prý s nabídkou nejdříve obrátily na Francii, které nabídli odkoupení 100 tisíc tun másla, ale francouzský ministr zemědělství zatím zprávu ani nepotvrdil, ani nedementoval.

SPORT



I. fotbalová liga měla přestávku, poněvadž čs. reprezentační mužstvo hrálo minulý týden v Düsseldorfu přátelský zápas se Západním Německem, ve kterém však podlehl 0:3. Němci měli již od samého začátku značnou převahu, která v 15 minutě vyvrcholila, když Beckenbauer přihrál z trestpotom zblízka vystřelil neza ten zblízka vystřelil nezadržitelně vedoucí branku. Čs. mužstvo potom sice hru vyrovnalo a podnikalo rychlé a nebezpečné útoky, stav se však do poloviny zápasu nezměnil. Po přestávce se Němci z plných sil snažili rozhodnout zápas ve svůj prospěch a ze všech sil útočili. Čs. brankář Keketi vynikal nejenom postřehem, ale i bravurními zásahy, proti druhé brance Němců v 60 min. zápasu, který padl z 11m kopu; byl však bezmocný. Čs. hráči se pak pustili s novými silami do vyrovnaného boje, ale celou řadu velmi výhodných příležitostí k vstřelení branky nevyužili. Naopak to byli Němci, kteří pět minut před koncem zápasu zvýšili svůj náskok na 3:0. Zápasu přihlíželo více jak 70 tisíc diváků.

Výsledky 17. kola II. fotbalové ligy: Vítkovice-Bohemians 1:0, Inter Bratislava-Pardubice 1:0, Pov Bystřice-Gottwaldov 1:1, Most-Bardejov 2:0, Prievidza-Báňská Bystrica 3:1. Zápas Jablonec a Trenčín-Martin byly odložené. Tabulku vede Bohemians před Interem a Vítkovicemi. Všechna tři mužstva mají stejný počet bodů — 22.

Ve dvou posledních přípravných utkáních před mistrovstvím světa porazili čs. hokejisté-reprezentanti, mužstvo B Sovětského svazu nejdříve 3:1 a o tři dny později v Opavě 8:4. Poněvadž i ve druhém zápase čs. hokejisté zvítězili, bratislavská Pravda komentovala toto utkání jako nepodařené rozloučení. Během utkání totiž docházelo k častým šarvátkám a bitkám, při kterých švédští rozhodčí vyloučili 20 sovětských a čs. hráčů.

V kvalifikaci o postup do I. hokejové ligy byly sehrány zápasy 3. a 4. kola. Výsledky: Č. Budějovice-Vítkovice 3:2, Chomutov-Milevsko 5:4, Zvoleň-Č. Budějovice 2:5, Vítkovice-Chomutov 6:1, Tabulku po 4. kole vedou Č. Budějovice se 7 body před Vítkovicemi se 6 a Chomutovem 5.

Čs. reprezentanti ve stolním tenisu — Kollarovits, Orlovski, Ovčarič, Grófová a Šilhanová získali velmi cenný úspěch, když v mezinárodním utkání s Japonskem zvítězili v celkovém poměru 6:2. Zápas byl hrán v Bratislavě. V zahajovacím utkání na světovém mistrovství v Moskvě zvítězili Čechoslováci nad Polskem vysokým rozdílem 14:1. —pza—

Překvapující zpráva přišla z Moskvy, že Švédsko porazilo Československo a tak loňský mistr světa ČSSR bude mít víc starostí, aby titul obhájil. Sov. svaz porazil Finsko 8:2, ČSSR-Německo 4:2, SSSR-Polsko 9:3.

Upozorňujeme slovenských krajanov v Európe, že naše vydavateľstvo vydáva tak tiež slovenský týždeník New Yorkský Deník. Sú to noviny so sedemdesiatročnou tradíciou česko-slovenskej vzájomnosti. Ak by ste mali záujem o ukážkové čísla, obráťte sa na adresu: Postfach 3, 8027 Zürich.

AMERIKO, AMERIKO...

REVOLUČNÍ ZMĚNA V ODBORECH?

Vedení odborové organizace zaměstnanců ocelářského průmyslu navrhlo v těchto dnech novátorský plán na úpravu kolektivního vyjednávání. 400.000 zástupců ocelářských zaměstnanců navrhlo přijmout tzv. experimentální dohodu, která by navždy skoncovala se stávkami v době jednání o nové kolektivní smlouvy. Stávka se totiž v dnešní době velké mezinárodní konkurence stává zastaralou kolektivní zbraní. Je třeba se poohlédnout po něčem modernějším.

Americký ocelářský průmysl procházel obdobími značné nadprodukce, po nichž přicházela období drastické redukce výroby. Byl to stav nevybalancovaných, extrémních výkyvů. Každoročně totiž — jakmile se blížil termín vypršení staré kolektivní smlouvy, nákupci ocele dostali strach z případné stávky, a začali objednávat ocel do zásoby. Aby výrobci mohli nákupci uspokojit, museli vyhnout výrobu nad rozumné maximum. Často museli vracet do výroby na tento krizový čas vyřazená zařízení a dělníkům museli vyplácet přesčasy.

Typickým rokem takovýchto drastických výkyvů byl rok 1971. Stávka hrozila, ale nakonec k ní nedošlo. Nákupci však zarazili objednávky a začali odčerpávat nahromaděné zásoby ocele. Zdražené objednávky vyřadily na čas z práce na 100.000 ocelářských dělníků.

Je ještě jeden nepříznivý mo-

ment kolem takovéto nepřírozané situace: v období nadprodukce ocele museli výrobci odmítat jakékoli dodatečné, nové objednávky, protože je prostě nemohli splnit. A tak se odmítnutí zákazníci obraceli na zahraniční výrobce a dodavatele. Tak stávky a stávková psychóza poškodila a poškozuje jak zaměstnance, tak také zaměstnavatele.

Plán na "experimentální dohodu" navrhuje zvyšování mezd ocelářských zaměstnanců o 3 procenta v každém z následujících tří let, tedy v letech 1974, 75, a 1976. Ocelářští dělníci se zavázali, že v těchto letech nebudou stávkovat, že nezastaví výrobu, ani hromadně neodmítnou práci. Zaměstnavatelé se zavázali, že nebudou redukovat stav pracovních sil.

Za to, že výrobci ocele ušetří ztráty z období nepřírozané

MILIONY V SOV. KONCENTRACÍCH

Mezinárodní výbor na ochranu lidských práv v Sovětském svazu — jeho sídlo je v Bruselu — poslal na adresu Brežněva, Kosygina a šéfa odborů Šeljepina telegram, v němž vyzývá moskevské vedení, aby zrušilo koncentrační tábory. V telegramu se vyzdvihuje ochota setkat se kdykoliv se sovětskými představiteli a přispět tak tvůrčím způsobem k vytvoření trvalého ovzduší vzájemné důvěry a spolupráce mezi národy, založené na respektování lidské důstoj-

nadprodukce, vyplatí každému zaměstnanci bonus ve výši stopadesáti dolarů. Jestliže se vyskytnou nepřekonatelné sporné otázky v jednáních o novou kolektivní smlouvu, dostane je k řešení pětičlenná arbitrážní nestraná komise. Plán "experimentální dohody" povoluje pouze stávky v jednotlivých ocelárnách, v případě nějakého místního pracovního problému, ale takovéto stávky musí napřed schválit tajným hlasováním většina místních zaměstnanců, a musel by je schválit předem také předseda odborové organizace zaměstnanců ocelářského průmyslu. Jestliže se tento plán osvědčí, bude mít, jak je už dnes zcela nesporné, obrovský vliv na odborovou organizaci dopravních zaměstnanců při vyjednávání nové kolektivní smlouvy později letošního roku. A bude mít nesmírný vliv na veškeré odbory ve Spojených státech.

nosti. Sovětský svaz je jedinou evropskou zemí, která udržuje nákladný systém koncentráků, jejichž oběti jsou vystavovány účinkům policejního teroru, nucené práce a hladu. Tyto podmínky jsou v rozporu s Deklarací lidských práv, mezinárodní dohody o práci a se sovětskou ústavou. Telegram, v němž se ještě připomíná, že v 1100 sovětských koncentračních táborech žije dnes přes milion dvě stě tisíc osob, je podepsán Albertem Guerissem a Hubertem Halinem, prezidentem a generálním tajemníkem zmíněného výboru.

K pátému výročí

*přepadení naší vlasti armádami Varšavského paktu
vydává nová edice ARTES
svoji první gramofonovou desku*

PÍSNÍČKY ROKU 1968

Na této velké dlouhohrající desce je shromážděno 13 protestsongů a písniček z osudného roku, kterými autoři a interpreti vyjádřili citlivě i s humorem náladu celého národa. Vedle písniček, které se na krátký čas objevily na deskách (Krysař; Modlitba pro Martu aj.) jsou i unikátní nahrávky, které již nesměly přijít na veřejnost (Běž domů, Ivane; Kdo je vrah; Je jenom jedna jediná; Držet hubu, držet krok ...).

Deska vychází v perfektní kvalitě a profesionální úpravě, ale jen v omezeném nákladu. Můžete si ji objednat již nyní na adrese:

**Miroslav Jirků, Im Isengrind 12, 8046 Zürich
tel. 01-57 13 03.**

Co je dobré a co je špatné . . .

Jeden pražský obrázkový týdeník pro ženy přinesl nedávno rozhovor s jednou — jak se v úvodu psalo — „cestovatelkou, spisovatelkou a dobrým člověkem“. Ta cestovatelka — jak se dále píše — poznala s jedním západoněmeckým cirkusem 75 měst západní Evropy, z toho nejvíce v Německé spolkové republice. Ta spisovatelka — a jistěže v těsném závěsu i „dobrý člověk“ — na otázku, co se jí vybaví nejdřív, když se řekne Německá spolková republika, odpověděla, že novinová věta: v NSR je 2 a půl miliónu gastarbeitřů, t. j. cizinců, kteří zde vykonávají podřadnější práce. To bylo na první pohled. Na druhý spisovatelka přidala — hippies, co kouří marihuanu a nechtějí pracovat dále a reklamy a poměrně velkou kriminalitu. Příklad: „Ted“ v poslední době je tam vyloženou módou, asi tak jako nosit kozačky, vylupovat banky“. To už byl i na redaktora týdeníku pro funkcionářky ženského svazu obrázek příliš černý a zeptal se, co je v NSR dobrého. A uslyšel: obchodní domy — rozmanitost zboží, barevnost oblečení. „I když je samozřejmě“, a to už je opět přímá řeč, aby zase to bílé nebylo tak neposkvrněné — „že svetr vyvedený v prima barvách, které v Československu ještě 'neběžely', nemůže být přidavkem na mískách vah německého Dobra nebo Špatnosti“. Pak se zase zřejmě přidal ke spisovatelce dobrý člověk, který pochválil západoněmeckou mládež, že neholduje alkoholu, průměrného občana — který si zakládá na tom, že je jeho žena v domácnosti, fakt, že se v této zemi pracuje, možnost udělat si plně automatizovanou kuchyňskou linku a svěřit dítě při nákupu v obchodním době kvalifikované zdravotnici. Ovšem: ženy postrádají mateřské školy a jesle — citát — „tak jako jsou tomu zvyklé ženy u nás“; nájemné je hrůzná položka — citát —: „Laikův příměr: za měsíční nájemné si člověk může koupit ojeté auto“ a naši emigranti —

citát — „včely, které ztratily královnu“ — další citát — „patří do onoho nelichotivého označení Gastarbeiter“ — což, jak víme znamená „podřadnější práci“. Pražský ženský týdeník pak děkuje za rozhovor, k čemuž se lze připojit. Protože se tu opět jednou v krásně vyvedených barvách potvrdilo, jaký podivný guláš lze navařit ze šestnáctinových výroků (a to počítám hodně navíc!), z rádobylogických soudů a z hravých zobecnění, jimž zmíněná cestovatelka, ale hlavně spisovatelka zlehka propadá. A je ten guláš i dobově příznačný: dnes už se nekuchtil jen z hotových propagandistických floskulí, či přesněji: těch několik málo časopisů, které jsou lidu přidělovány, si rozdělilo funkce. A pro ženy či pro mládež už se dneška dělá agitace jinak než v 50. letech. Totalita se použila nejen co do vedení politických procesů, ale i v jemnějších záležitostech. Tak třeba konkrétně: západní Německo jako liheň militaristického revanšismu — to už se nenosí; z Kremlu přišel jiný pokyn. Ale: ideologické nebezpečí trvá. Nuže, přijede čerstvý svědek, spisovatelka a ještě k tomu dobrý člověk, což je příležitost k autentickému svědectví o podezřelých sousedech. Ano: gastarbeitři (je nutno to slovo nechat v němčině, protože aspoň v těch starších vzbudiví jakési nelibé vzpomínky!), vylupované banky, nezaplacené nájemné, žádné mateřské školky. A obrázek je vymalován. Chybí jen ilustrace, na níž ubohá matka skrývá své děti pod rozvrzaným stolem, neb se — kvůli gangsterům — bojí na ulici. Ale — nechme toho! Ten barvotisk ostatně patří ke každému špatnému obrázkovému týdeníku. Potíž je v tom, že v dnešním pražském režimu se mu přikládá světově názorový význam a že jakkoli zcestovaly autor a třeba i nejlepší člověk může — i nechtěně — výpovědi, která musí být nutně dílem, přispět do oné nastavované kaše, již se tu dnes říká „in-

formace“. Protože — ani v témže listě, ani v žádném jiném se lidé skutečně znali nezabývají skutečnou problematikou sousední země, v níž — jak všichni víme — je skutečných problémů nepočítaných. Jako konečně v každé demokratické zemi. To jen totalitní stát to hlavní vyřešil tím, jak stále tvrdí, že se ustavil a pak už se zabývá jen drobnou kosmetickou péčí. Informace — pravdivá a pokud možno ucelená — prostě neexistuje. Srovnání, z pravdivých informací vycházející, je nemožné. Proto lze klidně napsat: za měsíční nájemné si člověk může koupit ojeté auto. A případný čtenář týdeníku pro ženy lehko spočítá, že on dal za embečko z třetí ruky bůhvíkolik tisíc a zděsí se. Jenomže občan popisované země, kde je vskutku poměr mezi nájemným a nákupem požívatin téměř opačný než v průměru na Východě, si ten ojetý volkswagen může koupit za babku. Z vlastní zkušenosti: za takovou babku, která mu — paradoxně — ani na to nájemné nemusí stačit.

A protože — jdeme dále — informace chybí, lze — tak tvrdit, že „naše emigrace“ rovná se „podřadnější práce“ — gastarbeitři. Nechtěl bych tady informátorce — vždyť je to dobrý člověk! — sahat do svědomí. Asi má takovou zkušenost. Ale popravdě je to tak: kdo něco umí, kdo chce dělat, kdo se chce třeba dovzdělat, ten nemá žádnou podřadnou práci, vydělává pořádku víc a může se leccak přiučit. Na důkaz lze uvést stovky příkladů. Kdo toho moc neumí, komu se moc nechce dělat a kdo je líný třeba se i slušně naučit cizí řeč — ten je holt u lopaty, u mytí nádobí nebo dělá animýrku v baru. Nebo se vdá. Tu líp, tu hůř. To už záleží na šesti a inteligenci. Popravdě řečeno: v tomhle případě Západ-nezápad a Východ-nevýchod. Věda, zvaná psychologie — učí, že člověk na sebe leckdy bezděčně leccos prozradí. Naše cestující spisovatelka mimo jiné píše, že emigranty „do NSR přitáhla jakási fikce zlaté horečky“. Takové lidi je ovšem nutno politovat. Zvláště, když za to zlato pokládají třeba výzdobu jevišťačka v cirkuse, putujícím po 75 městech západní Evropy. M.S.

Co dělá Soňa Salvis?

Švýcarská jazzová zpěvačka která sklízí úspěchy u čs. publika je opět doma v Zürichu. Z posledního turné po Československu si přivezla čtyřnohou kamarádku — klisnu „Madu“ z benešovských stájí. A proto ji lze denně potkat v jízdárně v Dietikonu. Říká, že si tak oblíbila naši vlast a lidi, že ji společnost našich krajanů ve Švýcarsku chybí.

Krajanský oznamovatel

Navštívíte-li Švýcarsko, zastavte se v hotelu BELLEVUE,

Wollerau 25 km od Curychu směrem na Chur — s výhledem na curyšské jezero a vrcholky Alp. K návštěvě restaurace, dancingu, baru a hotelu zve

rodina Vojáčková, (tel. 01-76 02 33).

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon, tel. 025-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich, tel. 01-62 14 55.

GALERIE AKTUELL

s kvalitními originály, kresbami, grafikou a vzácnými rytinami starých mistrů má sídlo v Göteborgu, Švédsko, majitel JOSEF KAPLAN, tel. 27 79 84 (Organisování výstav po celé Evropě).

Přes UNIONFUNK

v Zürichu seženete českého taxikáře, znalého místních poměrů, památek a vůbec všeho zajímavého.

Volejte 01-47 30 47 a žádejte pana IVANA MÁDRA.

Garage Jana Hofmann,

6908 HEDINGEN, AFFOLTERNSTRASSE 12. — Tel: 01/99 63 23: nová auta všech značek • odtahová služba • nízká hodinová sazba pro opravy pneumatik se slevou.

Architekt Jan Dratva Dipl. Ing.

otevřel po obdržení švýcarské licence projekční atelier. Zajistí: architektonické studie, kompletní projektovou dokumentaci, stavební povolení, financování a provedení staveb. Adresa: Dölschihalde 45, 8055 Zürich, tel.: 01/35 10 48.

České řeznictví a uzenářství ve Švýcarsku

Debrecínku, turistický, šunkový a šumavský salám, moravské a špišské klobásky, špekáčky, „utopence“, jaternice, jelička, tlačěnku játrovou, českou, ostrou s česnekem a superostrou s paprikou, pražskou šunku, maso všeho druhu a mnoho dalšího řeznického zboží dodá

VÁCLAV ČERNÝ, Sonnenbergstrasse 13, 5400 Ennetbaden, tel. 056-65 731.

KNIHY

všech čs. exilových nakladatelství dodává:

Oskar Kräuse, CH-8307 EFFRETIKON, Rebenstr. 2

Privat Galerie ve Švýcarsku

vystavuje díla předních exilových výtvarníků — sjednejte návštěvu. Telefon — 052/324176 — Švýcarsko

CITY TOURS vám nabízí:

Sportovní prázdniny pro děti v rakouském

Zell am See 31. 3.-7. 4. ev. 7. 4.-14. 4. Fr. 195.—

VELIKONOCE:

letecky — Kanárské ostrovy 22. 4.-29. 4. Fr. 630.—

autokarem — Barcelona 19. 4.-23. 4. Fr. 295.—

DOVOLENÁ:

Israel-lodní cesta 23. 6.-8. 7. od Fr. 700.—

Rhodos-letecky 14.-28. 7. od Fr. 615.—

Skandinávie-autokarem 1.-12. 8. Fr. 980.—

Korsika-indiv. doprava Fr. 565.—

Krátké, 5-ti denní lety do Athen, Londýna

a Istanbulu v květnu a červnu od Fr. 240.—

Zástupce CITY TOURS p. O Švabenský, Infargweg 1, 8610 Ulster, tel. 01/87 08 53 — v sobotu dopol. v Shop Ville (podchod u hlavního nádraží) tel. 01/27 12 31 vám dá veškeré informace, české programy atd.

Reitsport-Center "Im Fondli"

TH. WIEDERKEHR

Dietikon

Tel. 01/88 98 08

01/88 71 47



Přátelům koní a zájemcům o rajtování nabízíme:

Hodiny jízdy na koni (drezúra a skoky) v kryté jízdárně nebo v přírodě.

Samostatné nebo skupinové hodiny pro začátečníky i pro pokročilé.

Vyjížděky do hezké přírody

K dispozici krytá jízdárna, cvičiště skoků, cvičiště dresury, dobře vedená stáje.